

Skogshistoriska Sällskapet aktiviteter 2016

Skogshistoriska Sällskapet arrangerar varje år ett tiotal
exkursioner och andra aktiviteter på olika håll i landet.

13 maj, Röstånga, Skåne
Bokskogslagen

AREALEN BOKSKOG HAR MINSKAT sedan 1600-talet vilket ledde fram till en bokskogslagstiftning 1974. Sara Fogelberg beskrev utifrån sitt examensarbete vid SLU bakgrunden till denna lag. Rune Frisé, med ett långt förflutet från länsstyrelsen och naturvårdsverket, blickade 50 år tillbaka i tiden och berättade om inventeringen av länets naturvårdsvärden på 1960-talet. På Knutstorps gods visade Esben Möller Madsen på bokbestånd av mycket varierande kvalitet.

Han menade att med anledning av stormrisker och klimatförändringar och följderna av insekts- och svampangrepp så måste vi tänka mycket mer på hur vi bygger upp framtidens skogar.

Jesper Witzell, platschef på Söderåsens nationalpark, visade exempel på återföring av gran-skog till bokskog. Ett av målen med parken är att bevara och utveckla ädellövskogen med ek, bok, avenbok, lind, lönn, alm, ask och fågelbär.

Antal deltagare: 50

1 juni. Robertsfors, Västerbotten

Ett bruk med intressant historia

DELTAGARNA FICK TA DEL AV brukets historia, kompletterad med personliga minnen av Carl Kempe, vars far var chef för bruket mellan åren 1948 och 1968.

Exkursionsdeltagarna fick också bevittna resultaten av vad de drygt 130 mil diken på brukets marker genererat. Norra Hällmyren som dikades 1910 och askgödslades 1926, har bidragit med ovärderlig kunskap till dagens skogsbrukare. Den höga produktionen på mer än 6 m³sk/ha årligen uppnåddes inte bara genom dikningen utan var också ett resultat gödsling med både fosfor och kalium (askan).

Detta försök, liksom ett försök anlagt på 1980-talet med avseende på skogsförnyelse på bördiga torvmarker, presenterades av Björn Hånell från Sveriges lantbruksuniversitet.

Exkursionen leddes av Björn Andrén, f.d VD i Holmen Skog och Lars Johansson, chef i Holmen Skog i Umeå.

Antal deltagare: Cirka 40.

9 juni. Tönnersjöheden, Halland

Skoglig försöksverksamhet

FÖRSÖKSPARKEN TÖNNERSJÖHEDEN nära Simlångsdalen i Halland inrättades 1923 och har blivit en av de klassiska lokalerna för skoglig forskning.

Exkursionen leddes av försöksparkens chef Ulf Johansson, som tillsammans med forskningsledaren Per-Magnus Ekö, SLU och professor emeritus Harry Eriksson, stod för den gedigna kunskapsbasen. Några gallrings- och produktionsförsök från äldre långsiktiga försöksserier i ek, bok och gran, men också ett nyanlagt försök med "kontinuitets-skogsbruk" i äldre barrblandskog, var exempel på produktionsfrågor som försöksparken tillhandahåller facit för.

Det berömda gallringsförsöket T4 anlades av professor Gunnar Schotte redan 1911 i en granskog, planterad 1885. Det är ett av landets äldsta gallringsförsök i granskog. Det har reviderats 17 gånger. Idag är T4 ett av de virkesrikaste bestånden i Sverige och är en fantastisk pelarsal med mellan

670 och 830 kubikmeter per hektar. Det självgallrade försöksledet har medeldiametern 32 cm, medan ytorna med stark låggallring respektive krongallring ligger runt 46 cm. Granarna är cirka 35 meter höga.

Antal deltagare: 30.

16 juni. Rimforsa, Östergötland Skogs- och markanvändning under 300 år

CHRISTER SEGERSTÉEN och de mäktiga ekarna i gården Hamras engelska park spelade viktiga roller under första delen av exkursionen trakten av Rimforsa och Kisa.

Hamra ligger invid sjön Ämmern, som är en del av Stångåns sjösystem som sträcker sig från Linköping ända ner till Vimmerby i Småland. Kinda kanal, anlagd 1870, var en vitamininjektion för bygderna och bidrog till att ge skogen ett värde.

Christer Segersteen berättade också om Hamras stolthet, ekparken i engelsk stil anlagd av hans farmor.

Vid gården Hitthem visade sedan professor em. Lars Kardell med hjälp av kartor hur landskapet förändrats under de senaste 300 åren. Idag är det åter skog på en stor del av de marker som människorna då med stor möda odlade upp.

– Många har under åren upprörts över

den landskapsomvandling som skett under 1900-talet, men jag tycker inte det är mycket att orda om, avslutade Lars Kardell. Visst blir landskapet mörkare – men vad är alternativet?

Antal deltagare: 60

26 augusti. Sikås, Jämtland

Industrialisering i Jämtland under 150 år

EXKURSIONEN BASERADES PÅ Anna Stjernströms bok *Skogen – guldet från Norden* som hon belönades med en Örtug för år 2012. Anna och hennes far Per, gjorde en gedigen genomgång av olika epokers inflytande på den historiska utvecklingen av Sikås och dess omgivningar. De beskrev hur viktigt det industriella genombrottet varit i området. Också hur ett antal lagar påverkade utvecklingen, bland annat, lagen om fri salusågning 1842 och aktiebolagslagen 1848. Inte minst också avvitringen, storskiftet och laga skiftet.

Per Stjernström berättade hur sågverket i Sikås planerades och etablerades utifrån egna idéer. Lars Grundström från NWP Sikås trä, gav sedan en grundlig genomgång av

dagens såg och de produkter som tillverkas. Dagen avslutades med ett besök vid den gamla flottleden som nu står inför att förvandlas till ett fågelskyddsområde på 2 600 ha.

Antal deltagare: 26

31 augusti–4 september. Rovaniemi, Finland

Nordisk Skogshistorisk Konferens

FINLAND VAR I ÅR VÄRD FÖR den nordiska skogshistoriska konferensen som genomfördes i Rovaniemi. Syftet med de här konferenserna är att utbyta erfarenheter länderna emellan och diskutera gemensamma frågor. Konferenserna är också öppna för mer allmänt skogs-, kultur- och historieintresserade, vilket hörsammats av flera.

Årets tema var "Brytningsskeden i synen på våra skogar". Under den traditionella seminariedagen gjorde Hanna Lundmark, jägmästare och doktorand på SLU i Umeå, en uppskattad presentation av sin studie "Tidiga kalhyggen i mellersta och norra Sverige". Hanna avlivade myten om att kalhyggesbruket infördes i och med Domänverkets berömda cirkulär nr. 1, 1950.

Kollegorna på Skogsmuseet i Lusto och Skogshistoriska Sällskapet hade verkligen fått till ett mycket intressant program där deltagarna fick ta del av utvecklingsprojekt kopplade till skog, natur och miljö i den arktiska regionen. Inte minst imponerade Pilkehuset, Forststyrel-

sens djärvt designade träbyggnad, som var konferensens utgångspunkt.

Antal deltagare: Cirka 40.

7 september. Hunnebostrand, Bohuslän

Skogshistoria i Göteborgs- och Bohus län

VID NORDENS ARK PÅGÅR sedan 2011 ett ekoparksprojekt som innebär att markanvändningen successivt ställs om från graninriktat skogsbruk till ett mer traditionellt utmarksbete med lantraser av både nöt och får. Syftet är att gynna den biologiska mångfalden genom att återskapa det öppna och artrika landskapet från 1700- och 1800-talet.

Mats Niklasson, vetenskaplig ledare på Nordens Ark och ansvarig för ekoparken, höll i dagens program tillsammans med Anders Söderlund, särskilt kunnig på lövskog och Bohusläns skogshistoria.

Anders Söderlund gjorde nedslag i skogshistorien. Han berättade att exporten av ekvirke för främst skeppsbyggnad till länder i övriga Europa var omfattande redan på 1500- och 1600-talen. Också de åter-

kommande sillfiskeperioderna tärde hårt på Bohusläns ekskogar.

Antal deltagare: 40

22 september, Borlänge

Det skogsindustriella klustret Gävle-Dala

SKOGSHISTORISKA SÄLLSKAPET har under senare år breddat perspektivet och tittat närmare på den skogsindustriella historien. Den här gången studerades industriklustret Gävle-Dala i Kvarnsveden, med StoraEnso som värd.

Hans Troedsson, före detta utvecklingschef i Stora Enso, tog med deltagarna på en 150-årig resa som började med de färgstarka entreprenörerna i Korsnäs, Kopparfors och Stora Kopparberg. Tidsmässigt kom järnbrukens nedgång att stämma med sågverkens framväxt. Ett centrum uppstod i Faluområdet och kring sjön Runn. Under 1800-talets exceptionella skaparperiod, bidrog Gävle-Dala till uppbyggnaden av ett Industrisverige. Utvecklingen möjliggjordes också av framsynta investeringar i infrastruktur och att skogstillgångarna via storskiftet inlemmades i marknadsekonomin. Sverigechefen Per Lyrvall beskrev StoraEnsos nutidshistoria

och hur man hanterar dagens utmaningar. Per Jerkeman berättade om verksamheten inom Skogsindustriernas Industrihistoriska utskott och möjliga synergieffekter med Skogshistoriska Sällskapet. Dagen avslutades med att chefen för Kvarnsveden, Mikko Jokio, presenterade ett bruk under förändring.

Antal deltagare: 50

14 oktober, Stockholm

Träden och skogen på Kungliga Djurgården

Intresset för exkursionen i Stora Skuggan på Djurgården var så stort att tyvärr inte alla intresserade kunde beredas tillfälle att delta. Exkursionsvärdarna, naturvårdsintendenten Henrik Niklasson och antikvitets-samlaren Sven Lord inledde med att föreläsa om Djurgårdens historia, vilken visade sig innehålla både skogliga och jaktliga inslag.

Under den fortsatta exkursionen i fält fick deltagarna bland annat besöka en "begravningsplats" för avverkade träd och grenar. Den har skapats för att gynna förnyring av sällsynta arter av insekter, som till exempel ekbock och flera svamparter.

Många av Djurgårdens jätteekar är flerhundraåriga och exkursionsdagen avslutades vid en sådan – Schottes ek – döpt efter professor Gunnar Schotte som i början av 1900-talet såg den som den främsta i landet.

Antal deltagare: 50

